

Evaluatie Laagdrempelige Opvoedondersteuning ¹

Inleiding

Het aanbod van laagdrempelige opvoedondersteuning door hoogopgeleide pedagogen binnen een Friese gemeente is gestart als pilot in juni 2015 en wordt ieder jaar geëvalueerd. Dit jaar is gekozen om deze evaluatie te houden met behulp van de dialoogtafel-methodiek, ontwikkeld door de Academische Werkplaats Transformatie Jeugd Friesland². Met ouders, die gebruik hebben gemaakt van verschillende soorten laagdrempelige hulp, is een interview gehouden. De uitkomsten zijn vervolgens tijdens een **dialoogtafel** met betrokken professionals besproken.

Werkwijze

Betrokken pedagogen hebben een casus geselecteerd. De ouder(s) heeft/hebben toestemming gegeven om mee te werken en zijn vervolgens geïnterviewd door een onderzoeker van de AWTJF aan de hand van topiclijst. Deze topiclijst is samen met betrokken pedagogen ontwikkeld en had betrekking op specifieke thema's, gerelateerd aan de laagdrempelige opvoedondersteuning, zoals de aanmelding, ervaren uitkomsten en tevredenheid, contact met betrokken pedagoog en samenwerking met andere betrokkenen, zoals consultatiebureau, kinderopvang, school en dergelijke.

Het verslag van het interview – door de ouder(s) goedgekeurd - is tijdens een dialoogtafel aan betrokken pedagogen en andere collega's voorgelegd. Onder leiding van een **onafhankelijk voorzitter** hebben zij op een **gestructureerde manier** gezamenlijk gereflecteerd op de weergegeven ervaringen van ouders en in hoeverre de benoemde ervaringen herkenbaar zijn: welke **factoren** hebben de ondersteuning verder geholpen, en welke zorgden juist voor belemmering (aan de hand van het model uit *figuur 1*)? Daarbij hebben de deelnemers gekeken in hoeverre de genoemde punten volgens hen incidenteel of structureel zijn en of deze ook bij andere vergelijkbare casussen spelen. Tenslotte hebben zij samen nagedacht over **aanbevelingen**. De deelnemers aan de dialoogtafel hebben vervolgens het **verslag** van dit gesprek gelezen en konden hun reactie geven. Na vaststelling van het verslag zijn de belangrijkste inzichten vanuit de dialoogtafel visueel weergegeven in dit zgn. **casus profiel**.

Uitkomsten

Het doel van de dialoogtafel was om vanuit de **verschillende perspectieven** terug te kijken op de laagdrempelige opvoedondersteuning die de pedagogen aan ouders bieden en daarvan te **leren**. Die verschillende perspectieven leveren zicht op positieve en belemmerende factoren die in de beleving van de betrokkenen een rol hebben gespeeld in de uiteindelijke resultaten van de ondersteuning door de pedagogen, die de laagdrempelige opvoedondersteuning aanbieden. *Het gaat dus om een reconstructie van beleving van de deelnemers en niet persé om een reconstructie van feiten.*

Aanbevelingen

- Probeer ouders zo mogelijk te motiveren voor vervolgondersteuning als de laagdrempelige opvoedondersteuning nog onvoldoende resultaat heeft opgeleverd.
- Wees alert of contact van pedagoog met een verwijzer toegevoegde waarde kan hebben.
- Houd elkaar scherp en bevrage elkaar op je handelen tijdens casuïstiekbesprekingen.
- Zorg dat kennis van de visie en de verschillende ondersteuningsmethoden van de pedagogen up to date blijft.
- Creëer voldoende mogelijkheden voor bijscholing en nascholing.
- Geef voldoende gelegenheid voor intervisie en borging dat de kennis van pedagogen op het gebied van uitéénlopende methodieken tot een geïntegreerd ondersteuningsaanbod leidt.
- Geef voorlichting aan andere professionals over de manier van werken als laagdrempelige opvoedondersteuning.
- Geef voorlichting over visie opvoedondersteuning, zodat meer begrip ontstaat voor de professionele autonomie van pedagogen.

Figuur 1: Conceptueel model beïnvloedende factoren

Toelichting conceptueel model

Een uitkomst van een ondersteuningstraject is altijd het resultaat van **meerdere factoren**, die samen tot een bepaalde uitkomst leiden, dus niet het resultaat van één succesfactor of één belemmerende factor op zichzelf. Deze beïnvloedende factoren kunnen te maken hebben met het gezin, met de betrokken professionals en de organisatie (context) waarin wordt gewerkt of met de ingezette interventies.

Een **positieve factor** heeft in gunstige zin bijgedragen aan een uitkomst van het hulpverleningsproces. Het gaat dan bijvoorbeeld om hoge motivatie (gezin), goede samenwerking (hulpverleners) of bewezen effectieve hulp (interventie), e.d. Een **belemmerende factor** heeft de potentie de uitkomst van het hulpverleningsproces negatief te beïnvloeden en/of draagt bij aan een suboptimale uitkomst. Het gaat dan bijvoorbeeld om negatieve verwachtingen over de ondersteuning (gezin), hoge werkdruk hulpverleners (organisatie), gebrek aan passende hulp (interventie).

Leeswijzer profiel

De positieve factoren op verschillende niveaus zijn weergegeven in de groene blokken. De belemmerende factoren in de rode blokken. Bij de vetgedrukte factoren zijn de mogelijke **achterliggende oorzaken** in kaart gebracht. Als een factor zowel in een groen als in een rood blok voorkomt, kan dat duiden op een verschil in de genoemde factor in de specifieke casus en in het algemeen in andere casussen. Ook kan het betrekking hebben op verschillende fasen in hetzelfde traject.

¹ Mocht u deze presentatie van bevindingen willen verspreiden, dan verzoeken we u de volgende bronvermelding aan te houden: Evaluatie laagdrempelige opvoedondersteuning m.b.v. de dialoogtafelmethodiek. Academische Werkplaats Transformatie Jeugd Friesland. Leeuwarden.

² Voor meer informatie of contact zie www.awtjf.nl

CASUS BESCHRIJVING

Jeugdige: had in de jonge kindertijd last van extreme woede-uitbarstingen, was heel dwingend naar ouder; heeft moeite met emotie-regulatie.
Samenstelling gezin: ouder woont samen met partner. Kind woont bij andere ouder en komt om het weekend bij ouder logeren.
Opleidingsniveau ouder(s): MBO
Inkomen ouder(s): werkend
Hulpgeschiedenis kind en gezin: laagdrempelige opvoedondersteuning
Basisschoolleeftijd: twee gesprekken met pedagoog, 1^e gesprek: bespreking hulpvraag en daar op aansluitende handvaten ontvangen; 2^e gesprek: terugkoppeling door ouder hoe deze tips 1^e gesprek heeft toegepast, wat het effect daarvan was en hoe het nu ging.

POSITIEVE FACTOREN (↑ mogelijke oorzaken)

GEZIN

Hoge motivatie ouder:

- ↑ heeft meteen contact opgenomen met laagdrempelige opvoedondersteuning, na ontvangst gegevens
- ↑ ouder was open naar pedagoog

Regie voor contact en informatie delen ligt bij ouder(s)

Beide ouders kiezen voor het belang van kind

PROFESSIONAL

Alliantie / goede samenwerking tussen pedagoog en ouder(s):

- ↑ onderhoudt goed contact met ouders
- ↑ vriendelijke, positieve en niet oordelende benadering van ouder
- ↑ luistert goed naar ouder(s) / ouder voelt zich gehoord, begrepen en bemoedigd
- ↑ krijgt snel een beeld van de situatie

Maatwerk bieden:

- ↑ sluit aan bij de vraag en de mogelijkheden van ouder(s)
- ↑ geeft ouder erkenning voor het probleem/de hulpvraag
- ↑ flexibel en improviserend in het maken van passende afspraken met ouders
- ↑ ervaart ruimte om regels rondom woonplaatsbeginsel op te rekken

Versterken eigen kracht gezin door pedagoog:

- ↑ benadrukt wat al goed gaat en stimuleert en motiveert ouder om hiermee door te gaan
- ↑ normaliseert opvoedvraag en reduceert onzekerheid ouder
- ↑ geeft opening om situatie vanuit verschillende perspectieven te bekijken (ouder en kind)
- ↑ kijkt naar sociale omgevingsfactoren en beschikbare buffers in de context / netwerk van het gezin

Goede samenwerking pedagogen onderling:

- ↑ korte lijnen:
 - ↑ werken in een klein, vast team
- ↑ betrokken professionals die hun werk met plezier doen / trots zijn op hun werk
- ↑ pedagogen voelen zich verantwoordelijk voor goed functioneren van opvoedondersteuningsaanbod

ORGANISATIE

Laagdrempeligheid/toegankelijkheid:

- ↑ aanbod om gesprekken te laten plaatsvinden op locatie die het best bij ouder(s) past
- ↑ pedagogen zijn aanwezig op verschillende locaties waar veel ouders komen
- ↑ beschikbaarheid inloopspreekuren
- ↑ goed bereikbaar / contact via mail en/of telefoon

Professionele autonomie in aanpak / werkwijze:

- ↑ pedagogen krijgen de ruimte van het laagdrempelige opvoedondersteuning om te doen wat nodig is
- ↑ eigen budget voor opvoedondersteuningsaanbod (lumpsum)

Een gedeelde visie, alle neuzen dezelfde kant op

Geen wachttijd-/lijst, er wordt binnen een werkdag contact opgenomen

Aanbod om opnieuw contact op te nemen, of andere hulp aan te vragen, mocht dat nodig zijn

Deskundigheid pedagogen:

- ↑ hoogopgeleide professionals
- ↑ beschikbaarheid van bijscholing voor pedagogen (bijv. op gebied van echtscheiding)

Ruimte voor werkbegeleiding in de vorm van casuïstiekbespreking en intervisie

INTERVENTIES

Inzet gespecialiseerde gespreksvoeringstechnieken

Gebruik gestandaardiseerde anamneselijst

Handvaten die aangereikt zijn aan ouder hebben gewerkt/maken opvoeding hanteerbaar voor ouder:

- ↑ tips pedagoog sloten aan bij wat ouder wilde bereiken

Benadering laagdrempelige opvoedondersteuning is gericht op empowerment, systeemgericht en oplossingsgericht werken

UITKOMSTEN

Tevredenheid: hoog, ouder heeft veel aan de gesprekken gehad en is goed geholpen door de ontvangen tips en handvaten

Doelrealisatie:

- Ouder kan beter met het gedrag van kind omgaan
- Ouder heeft meer zelfvertrouwen gekregen, voelt zich sterker (eigen kracht is versterkt)
- Ouder kan duidelijke grenzen stellen
- Kind luistert beter naar ouder
- Kind is minder explosief

Tevredenheid: n.v.t.

Doelrealisatie:

- Kind voelde zich alleen op school, maar de pedagoog heeft hierop geen actie ondernomen.

BELEMMERENDE FACTOREN (↑ mogelijke oorzaken)

GEZIN

Ouders hanteren verschillende aanpak voor kind:

- ↑ ouders zijn het niet altijd met elkaar eens

Ouders zijn niet altijd toe aan het aannemen van vervolgondersteuning voor het kind/gezin

Scheidingsproblematiek:

- ↑ ouders hebben geen duurzaam contact met elkaar over hun kind en vinden dit niet nodig
- Negatieve reacties van sociale omgeving op keuzes ouder

PROFESSIONAL

Beperkt integraal beeld van (problematiek rondom) kind:

- ↑ pedagoog richt zich op concrete hulpvraag ouder op specifiek gebied
- ↑ geen aandacht besteedt aan signaal ouder over problemen die spelen op ander gebied (kind is veel alleen op school)

Systemisch werken lukt niet altijd:

- ↑ pedagoog heeft partner van ouder niet meegenomen in de geboden ondersteuning
- ↑ pedagoog heeft zich in de ondersteuning op de vraag en perspectief van hulpvragende ouder gericht

Professionals laagdrempelige opvoedondersteuning voelen zich niet altijd erkend door andere professionals:

- ↑ collega's vragen zich af of pedagogen goede inschatting kunnen maken van situatie zonder kind zelf te zien

Gebiedsteam heeft signaal schoolmaatschappelijk werker dat er meer in het gezin speelde niet opgepakt

- ↑ ouder is direct doorverwezen naar het laagdrempelige opvoedondersteuning
- ↑ gebiedsteam heeft geen intakegesprek met ouder gehouden

ORGANISATIE

Beleid van max. 5 gesprekken kan belemmerend werken in het bereiken van optimaal resultaat

Regels rondom woonplaatsbeginsel staan hulp aan hele gezinssysteem in de weg, bijv. als ouders in verband met scheiding in verschillende gemeenten wonen

Gebrek aan externe samenwerking tussen pedagogen en andere betrokken hulpverleners:

- ↑ geen contact als dit niet onderdeel is van vraag ouder
- ↑ pedagoog geeft advies aan ouder hoe te handelen, maar neemt zelf geen actie richting andere betrokkenen
- ↑ regie ouder over contact met andere betrokken hulpverleners heeft voorkeur

Vrije structuur laagdrempelige opvoedondersteuning wringt met organisatorische kaders gemeente en GGD:

- ↑ beperkte verantwoording, registratie, administratie en dossiervorming door laagdrempelige opvoedondersteuning om ondersteuning voor ouders zo laagdrempelig mogelijk te houden
- ↑ werkwijze pedagogen laagdrempelige opvoedondersteuning verschilt van werkwijze andere pedagogen binnen GGD:

- ↑ geen protocol waarin de werkwijze van de pedagogen beschreven staat:

- ↑ combineren verschillende methoden en werkzame factoren vanuit meerdere theoretische kaders

- ↑ weinig ruimte om gezinnen met opvoedingsnood en -crisis op te pakken (zgn. kolom denken)

Toenemende werkdruk:

- ↑ aantal ondersteuningsvragen stijgt, financiering blijft gelijk

Onzekerheid over continuïteit:

- ↑ gemeente bekijkt jaarlijks of het laagdrempelige opvoedondersteuning blijft bestaan

INTERVENTIES

N.v.t.